

Slovansko slovstvo.

Novi „Rječnik hrvatski ili srpski“ — in okrožnica biskupa
J. dr. Strossmajerja duhovščini hrvatski.

Jugoslavenska akademija znanosti in umetnosti izdala je 1. zvezek slovarja (rječnika), ki ga vredeuje in izdeluje slavnoznanec Jurij Daničić. Ves navdušen izvrstnosti tega dela prijel je preuzvišeni biskup Strossmajer za pero in 15. dne u. m. razposlal okrožnico duhovnikom hrvatskim, v kateri jim živo priporoča čitati ta akademični slovar, pa ga tudi priporočati narodu, da po njem lika svoj govor. Al preblagi mecen zopet ni s to okrožnico stopil med narod svoj s samo besedo, temveč položil je krasen dar na oltar domovini, kakor sijajno svedoči omenjena okrožnica, ki jo je „Obzor“ prinesel v svojem 225. listu, po katerem svojim čitateljem objavimo nekoliko odlomkov.

Evo jih!

„Jugoslavenska akademija znanosti i umetnosti“ — piše preuzvišeni biskup — počela izdajati „Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika“. Prvi zvezek tega slovarja je uže zagledal božji dan. Ta slovar je osnovan po vzoru onega, katerega sta učenemu svetu preskrbela brata Grimma. Ni mi mogoče povedati, kako sem se razveselil o pregledu tega prvega zvezka. Ako se bode ta slovar tako dovršil, kakor se je pričel, ostane vekovit spomenik naše narodne cene in slave, ter ob enem živ svedok obilnosti in lepote, s katero je naš jezik obdarjen. To se zgodi, ako Bog dá in nam živi naš vrlji Gjurjo Daničić še kacih deset ali dvadeset let. Oni hvaljeni slovar pripravlja in ureja, vse pak, kar on govori in piše, je čisto zlato, pravi biser in drago kamenje; delovnost ter neutrudljivost njegova mora se primerjati delavnosti in neutrudljivosti bučele in mravlje.

Naša akademija je proizvela uže premnoga krasna dela, s katerimi si je zaslužila lepo ime v narodu našem in med tujci. Al, da bi doslé ne bila storila ničesar družega, uže za to jej gre vekovita zahvala našega naroda, ker je ta svoj slovar tako osnovala, in posebno še, ako se jej s pomočjo dežele in vsega naroda posreči, to delo tako dokončati, kakor je osnovano.

Vredna je zatorej naša akademija in zaslučuje, da jo v najnovejšem nje podvzetju podpira vsakdo, v čegar prsih bije domoljubno srce, izlasti pa mi duhovniki, katerim ima na srci ležati narodni jezik, po sveti veri največji božji dar. Zato vam, preljubi bratje, ta slovar toplo priporočam. Jaz sam, če tudi sicer dosta obložen z bremenom, odločil sem za ta slovar, dokler traja izdajanje, na pomoč dati tisoč forintov vsako leto. Želim pak in določujem, da se ta slovar nahaja v vsaki fari za farno knjižnico. Ta slovar ima biti živa slika in vzgled, kako je naš narod od nekdanj svoje misli in čuvstva izražal, kako svojega uma potrebam zadostoval, kako se dušno razvijal od pamtiveka in v kakošni sreči in nesreči je živel. V tem slovarju ima skoraj vsaka beseda svojo zgodovino, mnogokrat trajajočo po vse veke.

Skoraj v vseh narodih so duhovniki najprvi in najbližji čuvarji čistega in vzornega jezika. Sv. Ivanu Zlatoustu in sv. Vaziliju se je mnogo zahvaliti, da je bil jezik Homerjev in Platonov po notranjem raztvorjenji, kateremu je nekoč propal, na iztoku sijajno zopet oživel. Koliko niso vzornosti in lepote francoskega jezika, kateri je dosegel prvenstvo med naobraženimi jeziki, pripomogli Pascal, Bossuet, Bourdaloue, Massillon. A tudi pri nas, pogledite samo nekoliko v ta zvezek slovarja, je bogoslovna književnost minolih vekov jeden obilnejših izvorov za poznavanje našega jezika.

Mi duhovniki, občujoči vsak dan z narodom in zajedajoči iz čistega potoka narodne besede in narodni govor, imamo še posebno čuvati jezik od onih pregreškov in nepravilnosti, v katere ga pehá večkrat slovstvo pod vplivom tuje prosvete, kajti sicer naš narod, slušajoč takov govor na svetem mestu, ne more ga razumevati. S tem, bratje! pa ne opominjam samo vas, nego tudi samega sebe. V akademičnem slovarju pak nahajamo obilico primer iz čistega narodnega in književnega jezika, iz katerih se bomo naučili, kako nam je izražati misli in čuvstva, da se prijemljejo uma in srca naših slušateljev. Zaradi tega vam to krasno delo še jedenkrat toplo priporočam.“

Koledar za leto 1881., —

Slovenske večernice (zvezek 35.), —

Naše škodljive živali v podobi in besedi, —

Občna zgodovina za slovensko ljudstvo, spisuje prof.

J. Starè, —

Slovenski Goffine (3. snopič), spisuje dekan L.

Ferčnik, —

Filotea, poslovenil Fr. Rup, —

so naslovi šesterim lepim in koristnim, podučnim in zabavnim knjigam, ki jih je društvo sv. Mohorja v Celovci ravnokar na svitlo dalo.

* *Kres* — je naslov leposlovnemu in znanstvenemu listu, ki ima ob novem letu izhajati v zalogi tiskarnice družbe sv. Mohorja v Celovci in kateremu na čelu stojita gospoda prof. dr. Krek in Davorin Trstenjak, urednik pa mu bode dr. Jak. Sket, gimn. profesor v Celovci. — Uredništvo v „pozivu“ na naročbo razlaga načrt novemu časniku tako le:

„Kres“ bi izhajal v prijazni obleki in obliki v mesečnih zvezkih na 3—4 pôlah začetkom vsakega meseca počenši od novega leta 1881.; veljal bi 4 gold. na leto, in se tudi lahko po zvezkih v knjigarnah kupoval.

V svojem prvem oddelku bi „Kres“ donášal leposlovnih stvari: pesni, kratke romane, novele, povesti, humoreske — izvirne ali tudi v prevodu iz slovanskih in drugih jezikov; narodne pesni, pravljice, pregovore, navade in šege, sploh narodno blago; potopise, popise slovenske zemlje in ljudstva itd., —

v drugem pa znanstvene spise s posebnim ozirom na slovenski in slovanski svet: iz povestnice, starinstva in bajeslovja; iz prirodno- in jezikoslovstva; iz slovstvene in kulturne povestnice Slovencev in slovanskih narodov sploh.

Nazadnje sledí slovstveni pregled slovenskih in slovanskih proizvodov, katerega bode preskrboval profesor dr. Krek, in ki ima posredovati med Slovenci in drugimi Slovani.

Večkrat se bodo tudi objavljali času primerni dopisi, ki nam dokazujejo kulturno stališče in slovstveno življenje po raznih krajih slovenskih.

To je na kratko načrt novemu listu, ki naj postane središče vsega slovenskega razumništva.“

* *Lepoznanski list* prične ob novem letu tudi v Ljubljani izhajati. Izdajali ga bodo prof. Levec, Janko Krsnik, dr. Tavčar in Josip Jurčič.

Nekaterih današnjih narodov ženitovanjski
običaji.

IV.

Laponci.

Švedski Lapon si izbere nevesto, ter gre sè svojim očetom in s katerim svojih prijateljev vred pohodit svoje